

การประเมินประสิทธิภาพของโครงการเพิ่มการเข้าถึงบริการป้องกันและดูแลรักษา ผู้ติดเชื้อเอชไอวี สำหรับผู้ต้องขังชายในเรือนจำ 3 แห่ง จังหวัดเชียงราย, ขอนแก่น

และอุดรธานี (พ.ศ. 2551 – 2553)

เครือทิพย์ จันทรธานีวัฒน์*, ภัทรชราณี ชนะแก้ว*

*สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี

Abstract

Evaluation HIV Counseling and Testing Service Utilization and Factors Associated with Service Uptake in Three Thai Prisons: A Program Evaluation

Kruatipjantarathaneewat*, PatsaraneeChanakaew*

*Bureau of AIDS, TB and STIs, Department of Disease Control, Ministry of Public Health, Nonthaburi

Bureau of AIDS, TB and STIs, Thailand MOPH-U.S. CDC Collaboration and department of corrections conducted HIV prevention and health care service for HIV-infected inmates in three central prisons such as Udonthani, Khonkaen and Chiangrai since 2008-2011. Many prison officers were trained for teaching prisoners and inviting them to be a leading volunteer. After that, these leading volunteers introduced knowledge about HIV prevention and health care service for HIV-infected inmates to other prisoners and pursued them to join a HIV screening system voluntarily. Moreover, we developed maintenance and referral system between prisons and main hospitals. We also arranged environment in prison for supporting HIV prevention. After our study was finished, we evaluated effectiveness of our study for examining quality of HIV screening service and factors associated with HIV screening attendance by collecting quantitative data from 1,538 inmates, in-depth interview with 60 prisoners and prison officers and compared with long-term service. This study was a cross sectional survey which prisoners had to answer our survey via pocket PC for measuring rate of using HIV screening service and factors associated with this service.

From the result of our study, we found that many volunteers know about HIV and STIs well, Volunteer's HIV prevention activity was comprehensive, 78 % of prisoners accessed knowledge, 22 % of prisoners accessed HIV screening which 91 % of them accepted that they were pursued by volunteer, In the aspect of completely of our service, we found that 89 % of volunteers received pre- HIV test counseling and 85 % of volunteers received post-HIV test counseling and 20 percentages of volunteers had HIV positive result and all of them were measured CD4 cells. Seventy-one percentages of these volunteer obtained a necessary service, 27 % of them were transfer to main hospitals and 17 % of

them were taken antiretroviral drugs. Many volunteers (68%) had to wait for HIV test result for 30 days. Most of the volunteers (67%) knew about HIV screening in prison and one-fourth of them (28%) were interested to attend our service. An important factor affected in HIV screening attendance in prisons was a leading volunteer.

In summary, there are many perspectives of our HIV screening service need to be improved. A leading volunteer was affected to HIV screening attendance rate in our main subject. HIV and STIs screening service should be introduced in prison's clinic. Furthermore, communicable disease and non-communicable disease should be screened in every new inmate. Prison should arrange screening service, especially same day HIV testing, for old inmates. Besides, guideline for disease prevention is an important tool to take care of prisoner's health.

Key Words:

Factors Associated with Service are preventive service and aftercare. Preventive service introduces knowledge about HIV and supports HIV prevention equipment. Aftercare means take care of HIV-infected inmates for receiving antiretroviral drugs.

HIV Counseling and Testing Service means formal conversation between two person in order to help other people who have troubles for finding a suitable and intelligent solution and having ability to make a decision and find a solution by themselves.

Prisoner means a person who is restricted in a prison.

AIDS volunteer means inmate who was trained about HIV and AIDS and voluntary participate in this project in order to become an effective leader.

บทคัดย่อ

สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐ(ด้านสาธารณสุข) และกรมราชทัณฑ์ ร่วมกันดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเข้าถึงบริการป้องกันและดูแลรักษาเอชไอวี ในผู้ต้องขัง ในเรือนจำ 3 แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางอุตรธานี เรือนจำกลางขอนแก่น และเรือนจำกลางเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2554 โดยได้พัฒนาศักยภาพผู้คุมให้เป็นวิทยากร เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นแกนนำอาสาสมัคร โดยแกนนำอาสาสมัครขยายผลการให้ความรู้ต่อไปยังผู้ต้องขังในแดน รวมถึงชักชวนเพื่อนให้เข้าสู่ระบบการคัดกรองการติดเชื้อเอชไอวี โดยสมัครใจ นอกจากนี้ยังพัฒนาระบบการดูแลรักษา และระบบส่งต่อระหว่างเรือนจำและโรงพยาบาลเครือข่ายหลัก รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการป้องกันเอชไอวี ภายหลังจากดำเนินโครงการเสร็จสิ้น คณะผู้วิจัยได้จัดทำการประเมินประสิทธิภาพโครงการ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของบริการตรวจหาเชื้อเอชไอวีและปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้ารับบริการตรวจหาเชื้อเอชไอวี โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ต้องขัง 1,538 คน สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่อีก 60 คน และเปรียบเทียบข้อมูลกับการให้บริการระยะยาวของโครงการ โครงการนี้เป็นการสำรวจข้อมูลแบบภาคตัดขวางโดยให้ผู้ต้องขังตอบแบบสอบถามผ่านคอมพิวเตอร์ระดับฝ่ามือ เพื่อวัดอัตราการใช้บริการตรวจหาเชื้อเอชไอวีและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการตรวจหาเชื้อเอชไอวี

ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ค่อนข้างดี ,กิจกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของแกนนำอาสาสมัครมีความครอบคลุมของการใช้บริการ ,ผู้ต้องขังเข้าถึงความรู้ร้อยละ 78 , เข้าถึงการตรวจหาการติดเชื้อเอชไอวีร้อยละ 22 ในจำนวนคนที่เข้าถึงการตรวจ ยอมรับว่ามาจากการแนะนำของอาสาสมัครร้อยละ 91 ส่วนในด้านความครบถ้วนของบริการ พบว่าอาสาสมัครได้รับบริการให้คำปรึกษาก่อนตรวจหาเชื้อเอชไอวีร้อยละ 89 และรับบริการให้คำปรึกษาหลังตรวจหาเชื้อเอชไอวีร้อยละ 85 อาสาสมัครมีผลเลือดบวกร้อยละ 20 อาสาสมัครทุกคนที่มีผลเลือดบวกได้รับการตรวจซีดี 4 ซึ่งในอาสาสมัครจำนวนนี้ ได้รับบริการที่จำเป็นคิดเป็นร้อยละ 71 ส่งต่อไปรับการรักษาคิดเป็นร้อยละ 27 และได้รับยาต้านไวรัสเอดส์ คิดเป็นร้อยละ 17 ระยะเวลาการรอคอยผลการตรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 68 รอผลเป็นเวลา 30 วัน ความง่ายในการเข้าถึงบริการตรวจหาเชื้อเอชไอวี อาสาสมัครส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67) รู้ว่ามีบริการตรวจในเรือนจำโดยอาสาสมัครหนึ่งในสี่(ร้อยละ 28)สนใจที่จะไปใช้บริการปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้บริการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในเรือนจำ พบว่าแกนนำอาสาสมัครมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจให้เข้ารับบริการ

ข้อสรุปในการศึกษานี้ พบว่ายังมีช่องว่างในคุณภาพบริการบางส่วนที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมในการให้บริการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในเรือนจำ แกนนำอาสาสมัครมีผลต่อการเพิ่มอัตราการตรวจหาเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชากรหลัก และควรมีการพัฒนาคลินิกของเรือนจำให้สามารถรองรับบริการตรวจหาเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนข้อเสนอแนะ เช่น ควรมีการคัดกรองโรคติดต่อและไม่ติดต่อในผู้ต้องขังแรกรับ สำหรับผู้ต้องขังเก่าที่อยู่ในเรือนจำควรจัดบริการเพื่อเพิ่มการเข้าถึงการตรวจ และควรใช้วิธีการตรวจเลือดแบบทราบผลภายในวันเดียว และควรขับเคลื่อนให้มีการนำแนวปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพในเรือนจำ ใช้ เป็นเครื่องมือสำหรับดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำ

คำสำคัญ

บริการป้องกันหมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเอดส์ ส่งเสริมการเข้าถึงอุปกรณ์การป้องกันเอดส์

การดูแลรักษาหมายถึงที่ตรวจพบการติดเชื้อเอชไอวี ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการดูแลรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์

บริการคำปรึกษาเพื่อตรวจหาการติดเชื้อ เอชไอวีหมายถึงการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายของบุคคลสองคน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีปัญหา ให้เขาสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆในปัจจุบันได้อย่างฉลาดเหมาะสมและมี ทักษะและความสามารถในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ต้องขังหมายถึงผู้ถูกกักขังอยู่ในเรือนจำ

อาสาสมัครแกนนำ หมายถึง ผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมให้ความรู้และสนใจเป็นอาสาสมัครเข้ารับการพัฒนาศักยภาพเพื่อทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครแกนนำผู้ต้องขัง